

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 Vtrum aliquid fidei, vel spei remaneat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

ARTICVLVS V.

Super Questionis 170. Articulu quintu.

proficere, ergo videtur quod possit esse spes post hanc vitam in beatis.

SED CONTRA est, quod Apostolus dicit Rom. 8. Quod videt quis quid sperat? sed beati videt id quod est obiectum spei, scilicet Deum, ergo non sperant:

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, Id quod de ratione sui importat imperfectionem subiecti, non potest simul stare cum subiecto opposita perfectione perfecta: sicut patet quod motus ratione sui importat imperfectionem subiecti, est enim actus existens in potentia in quantum huiusmodi: unde quando illa potentia reducitur ad actum, iam cessat motus. non. n. adhuc albat, postquam iam aliquid factum est album: spes autem importat motum quendam in id, quod non habetur, ut patet ex his, quae supra de passione spei diximus: & ideo quando habetur id, quod speratur, scilicet diuina fruitio, iam spes esse non poterit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod spes est nobilior virtutibus moralibus quantum ad obiectum, quod est Deus: sed actus virtutum moralium non repugnant perfectioni beatitudinis, sicut actus spei, nisi forte ratione materiae, secundum quam non manent. Non enim virtus moralis perficit appetitum solum in id, quod nondum habetur, sed etiam circa id quod praesentialiter habetur.

AD SECVNDVM dicendum, quod timor est duplex. scilicet filialis, & filialis, ut infra dicitur. Seruilis quidem est timor peccati, qui non poterit esse in gloria nulla possibilitate ad penam remanente. Timor vero filialis habet duos actus. scilicet reuereri Deum, & quantum ad hunc actum non manet. separari enim a Deo habet rationem mali, nullum autem malum ibi timebitur, secundum illud Proverbi. 1. Abundantia perfruetur malorum timore sublato. Timor autem opponitur spei per oppositionem boni, & mali, ut supra dictum est: & ideo timor qui remanet in gloria, non opponitur spei. In damnatis autem magis potest esse timor peccati, quam in beatis spes gloriae: quia in damnatis erit successio peccati, & sic remanet ibi ratio futuri, quod est obiectum timoris: sed gloria sanctorum est ablatio successione secundum quandam aeternitatis participationem, in qua non est praeteritum, & futurum, sed solum praesens. Et tamen nec etiam in damnatis est proprie timor: nam sicut supra dictum est, timor nunquam est sine aliqua spe euasione, quae omnino in damnatis non erit: unde nec timor, nisi communiter loquendo, secundum quod qualibet expectatio mali futuri, dicitur timor.

AD TERTIVM dicendum, quod quantum ad gloriam animae non potest esse. n. beatus desiderium, sed quod respicit futuram rationem iam dictam. Dicitur autem ibi esse desiderium, & sitis per remotionem fastidii, & eadem ratione dicitur esse desiderium in angelis. Respectu autem gloriae corporis in animabus sanctorum, potest quidem esse desiderium, non tamen spes, proprie loquendo, neque secundum quod spes est virtus theologica: sic enim eius obiectum est Deus, non autem aliquid bonum creatum: neque secundum quod communiter sumitur, quia obiectum spei est arduum, ut supra dictum est. Bonum autem cuius iam inevitabilem causam habemus, non comparatur ad nos in ratione ardui: unde non proprie dicitur aliquis qui habet argentum, sperare se habiturum aliquid, quod statim in potestate eius est vt emat: & similiter illi qui habent gloriam animae, non proprie dicuntur sperare gloriam corporis, sed solum desiderare.

Verum aliquid fidei, vel spei remaneat in gloria.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod aliquid fidei, vel spei remaneat in gloria. Remoto enim quod est proprium, remanet id quod est commune: sicut dicitur in lib. de causis, quod remoto rationali, remanet uiuum, & remoto uiuo, remanet ens: sed in fide est aliquid, quod habet commune cum beatitudine, scilicet ipsa cognitio, aliquid autem quod est sibi proprium. Enigma, est enim fides cognitio enigmatica, ergo remoto enigmate fidei, adhuc remanet ipsa cognitio fidei.

Præter. Fides est quoddam spirituale lumen animae, secundum illud Ephe. 1. Illuminatos oculos cordis uestri in agnitionem Dei: sed hoc lumen est imperfectum respectu luminis gloriae, de quo dicitur in Psalm. 35. In lumine tuo uidebimus lumen. Lumen autem imperfectum remanet superueniente lumine perfecto: non enim candela extinguitur claritate solis superueniente. ergo ut ipsum lumen fidei maneat cum lumine gloriae.

Præter. Substantia habitus non tollitur per hoc, quod subtrahitur materia. potest enim homo habitum liberalitatis retinere etiam amissa pecunia: sed actum habere non potest: obiectum autem fidei est veritas prima non uisa, ergo hoc remoto per quod ueritas prima, adhuc potest remanere ipse habitus fidei.

SED CONTRA est, quod fides est quidam habitus simplex: simplex autem uel totum tollitur, uel totum remanet. cum igitur fides non totaliter maneat, sed euacuetur, ut dictum est. uideatur quod totaliter tollatur.

RESPONDEO. Dicendum, quod quidam dixerunt, quod spes totaliter tollitur: fides autem partim tollitur, scilicet quantum ad enigma, & partim manet, scilicet quantum ad substantiam cognitionis, quod non idem numero, sed idem genere, uerissime dictum est. Fides enim cum uisione patriae conuenit in genere, quod est cognitio: spes autem non conuenit cum beatitudine in genere: comparatur enim spes ad beatitudinis fruitionem, sicut motus ad quietem in termino. Si autem intelligatur, quod eadem numero cognitio, quae est fidei, maneat in patria, hoc est omnino impossibile.

In responsione ad secundum & tertium quinti articuli dicitur, quod aliquid fidei, uel spei remaneat in gloria. Remoto enim quod est proprium, remanet id quod est commune: sicut dicitur in lib. de causis, quod remoto rationali, remanet uiuum, & remoto uiuo, remanet ens: sed in fide est aliquid, quod habet commune cum beatitudine, scilicet ipsa cognitio, aliquid autem quod est sibi proprium. Enigma, est enim fides cognitio enigmatica, ergo remoto enigmate fidei, adhuc remanet ipsa cognitio fidei.

Præter. Fides est quoddam spirituale lumen animae, secundum illud Ephe. 1. Illuminatos oculos cordis uestri in agnitionem Dei: sed hoc lumen est imperfectum respectu luminis gloriae, de quo dicitur in Psalm. 35. In lumine tuo uidebimus lumen. Lumen autem imperfectum remanet superueniente lumine perfecto: non enim candela extinguitur claritate solis superueniente. ergo ut ipsum lumen fidei maneat cum lumine gloriae.

Præter. Substantia habitus non tollitur per hoc, quod subtrahitur materia. potest enim homo habitum liberalitatis retinere etiam amissa pecunia: sed actum habere non potest: obiectum autem fidei est veritas prima non uisa, ergo hoc remoto per quod ueritas prima, adhuc potest remanere ipse habitus fidei.

3. di. 31. q. 2. arti. 1. q. 1. & 3. Et ver. q. 27. ar. 5. ad 6. Et q. vir. 5. ar. 4. ad 10. proop. 1. habetur inter opera Arist. tom. 3.

Art. 3. huius quæst.

Art. preced.

4. q. 21. &

3. q. 19. ar.

4. q. art. 1.

13. art. 1.

3. ar. 1.

4. ar. 1.

parte proprii... hanc vitam in beatis... quod videt quis quid sperat... RESPON. Dicendum... AD PRIMUM ergo dicendum... AD SECVNDVM dicendum... AD TERTIVM dicendum... 3. di. 31. q. 2. arti. 1. q. 1. & 3. Et ver. q. 27. ar. 5. ad 6. Et q. vir. 5. ar. 4. ad 10. proop. 1. habetur inter opera Arist. tom. 3. Art. 3. huius quæst. 4. q. 21. & 3. q. 19. ar. 4. q. art. 1. 13. art. 1. 3. ar. 1. 4. ar. 1.

